

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми
 Б. Л. Гульман
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2023 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сімейне та подружнє психологічне консультування
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні і поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Долгополова О.В., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулій

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

здобувачка групи 760пм (каф. 704)

(підпис)

В.А. Переверзева

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Долгополова О.В., доц. каф. 704, к.психол. н. Викладає в університеті наступні дисципліни:

- Вікова психологія;
- Психологія спорту;
- Сімейне та подружнє психологічне консультування.

Напрями наукових досліджень: дослідження психофізіологічного стану людини; розробка методів корекції психологічного стану людини, розробка психологічних тренінгів, методик психологічного консультування.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр в якому викладається дисципліна –2;

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90, лекції - 16 години, практичні заняття - 16 годин (всього аудиторних занять - 32 годин), самостійна робота - 58 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – знання основ загальної психології

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – знання основ «Соціальна психологія», «Психофізіологія», «Психодіагностика», «Вікова психологія», «Основи психологічного консультування і корекції», «Практикум з психології», «Основи сексології і сексопатології», «Психологія статі і гендерних відносин», «Психологія здоров'я».

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сімейне та подружнє психологічне консультування» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо зарубіжних й вітчизняних підходів

до оволодіння певними видами і способами вирішення практичних завдань психологічного консультування.

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання про взаємовідносини в подружніх парах.

2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями про різноманітні зарубіжні та вітчизняні підходи до функціонування сучасної сім'ї, її структуру і динаміку.

3. Знання та розуміння предметної області сімейного консультування та розуміння його професійної діяльності.

4. Здатність до критичного аналізу різних теорій особистості.

5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) стосовно розвитку сприятливих умов становлення власного позитивного Я консультанта і клієнта.

6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

7. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психологічного консультування.

8. Здатність до розуміння природи поведінки особистості, її діяльності та вчинків.

9. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, а саме інформацію про різні порушення основних сфер життєдіяльності, шляхах їх діагностики, корекції та профілактики.

10. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для діагностики взаємовідносин в подружніх парах та функціонування сучасної сім'ї.

11. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати тестування, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку в етико-деонтологічному аспекті професійної діяльності психолога.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища,

ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

2. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, а саме при використанні психодіагностичного інструментарію, формулюванні висновків та рекомендацій.

Б) Уміння:

1. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для розкриття специфіки психологічного знання як наукового у вирішенні професійних завдань.

2. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методи тощо) психологічного дослідження та технології для діагностики взаємовідносин в подружніх парах та функціонування сучасної сім'ї.

3. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника при обговоренні теорій психологічного консультування.

В) Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, щонають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку у етико-деонтологічному аспекті професійної діяльності психолога.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Практикум з психологічного обстеження сім'ї.

Функції сім'ї: виховна, господарсько-побутова, емоційна, культурного (духовного) спілкування, первинного соціального контролю, сексуально-еротична і т.п. Порушення функцій сім'ї. Типології структури сім'ї. Системи підтримки структури сім'ї (генетична і компліментарна), батьківська, подружня і сіблінгові підсистеми (холони). Поняття про сімейні кордонах, види кордонів (ригідні, дифузні, чіткі) та їх диференціальні характеристики. Поняття про сімейні трикутники і види сімейних трикутників. Стадії подружнього життя. Фази життєвого циклу сім'ї. «Нормативні стреси і стресори». Нормальне подружжя, нормально функціонуючі сім'ї. Принципи

типологізації шлюбів.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин (л – 2, п – 2).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Тема 2. Особливості психодіагностики сім'ї в ході консультування. Сімейна конфліктологія. Консультування сім'ї в кризові періоди.

Поняття функціонального оптимуму для сім'ї. Дисфункціональне подружжя і дисфункціональні сім'ї. Поняття «ідентифікований пацієнт». Сім'я як джерело психічної травми.

Порушення уявлень членів сім'ї про сім'ю і особистості один одного. Внутрішня картина сім'ї.

Порушення міжособистісної комунікації в сім'ї. Концепція «відхиленої комунікації» в сім'ї. Парадоксальна комунікація: концепція «подвійний зв'язку». «Замаскована комунікація»: містифікація.

Порушення механізмів інтеграції в сім'ї. Сімейні послідовності: їх джерела та види. Сімейні протиріччя та їх вирішення як механізм інтеграції в сім'ї.

Порушення структурно-рольового аспекту життєдіяльності сім'ї.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин (л – 2, п – 2).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Тема 3. Організація діяльності служб сімейного консультування, дошлюбне консультування, подружнє консультування.

Діяльність служби сімейного консультування. Служба дошлюбного консультування. Служба подружнього консультування.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин (л – 2, п – 2).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 4. Наукові дослідження в професійній діяльності фахівців, що працюють з сім'єю.

Етичні норми і правила проведення досліджень і втручання при роботі з сім'єю.

Статистичний аналіз даних в міждисциплінарних дослідженнях

Діагностика і виявлення випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин (л – 2, п – 2).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Тема 5.Консультування сім'ї з проблемами здоров'я.

Консультування залежного і співзалежних поведінки в сім'ї. Психологічний супровід сім'ї в ситуації хронічного і важкого захворювання. Консультування сім'ї, що має дитину з особливостями у розвитку. Методичний тренінг батьківсько-дитячих відносин.

Індивідуальні та групові методи сімейної психотерапії. Системна сімейна психотерапія. Арт-терапевтичні техніки в роботі з сім'єю. Телесно-орієнтована терапія: інтегративний метод тілесного інсайту. Методи і техніки адлеріанського сімейного консультування. Психологічний супровід батьківства. Психологічне консультування та супровід вагітності і пологів.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин (л – 2, п – 2).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
		годин
1	Психологія сімейних відносин.	1
2	Консультування сім'ї в кризові періоди.	1
3	Особливості консультування на різних вікових етапах.	2
4	Адаптація подружжя в сім'ї	1
5	Сімейне консультування взаємин батьків з дітьми різного віку.	2
6	Проблеми і причини розлучень	1
7	Консультування сім'ї з проблемною дитиною	1
8	Основні напрямки сучасної сімейної терапії	1
9	Арт-терапевтичні техніки в сімейному консультуванні	2
10	Виявлення типу батьківських установок і стилів виховання	1
11	Психологічний супровід батьківства.	1
	Разом	16

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на 2 питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0 ... 30
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0... 30
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну

площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді теоретичнообґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

1. Кочарян О.С., Долгополова О.В., Жидко М.Є. Психологія розвитку - навч. посібн. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2014. - 72с. k1iai.P5y1ю@дtail.com

2. Кочарян О.С., Жидко М.Є., Абдурахманова І.В., Харченко С.Г. Методики психодіагностики у сімейному консультуванні - навч. посіб. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2010. - 40с. k1iai.p5y1ю@дtail.com

3. Жидко М.Є., Фаворова К.М., Долгополова О.В., Кузьміна С.В. Методики і техніки подружнього й сімейного консультування - навч. посіб. - Х. «ХАІ», 2018. - 38с. kiai.p5y1ю@дtail.com

11. Рекомендована література

Базова

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: Навч. посіб.- К.: Четверта хвиля, 2004. - 256 с.

2. Кісарчук З. Г., Єрмусевич О. І. Психологічна допомога сім'ї: Навч. посіб.: У 3 кн. К., 2006. - 128 с.
3. Мілютіна Катерина. Психологія сім'ї: Техніки раціонально інтуїтивної психокорекції родини. К., 2007. С.144.
4. Долинська Л.В. Підготовка молоді до сімейного життя. (соц.-псих. тренінг): навчально-методичний посібник / Л.В. Долинська, Т.А. Демидова. - К., 2002.
5. Класифікація психічних і поведінкових розладів: Клінічний опис і вказівки по діагностиці. – 2-е вид. – К.: Сфера, 2005. – 308 с.
6. Кочюнас Р. Психологічне консультування й групова психотерапія. - М.: Академічний Проект: Гаудеамус, 2005. - 464 с
7. Помиткіна Л.В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: Монографія. – К.: Книжкове видавництво НАУ, 2007. – 180 с.
8. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція: Навч. посібник. – Рівне: ЦНТІ, 2001. – 65 с.

Допоміжна

1. Горностай П. П. Проблемний аналіз у консультаційній практиці // Практична психологія: теорія, методи, технології: Матер. наук. семінару.- К.: Ніка Центр, 1997.- С. 72–78.
2. Пов'якель Н. І. Сімейне психоконсультування в становленні партнерської інтенції як рефлексивного механізму саморегуляції у профілактиці й подоланні конфліктів // Актуальні проблеми психології. – Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія: Зб. наук. пр. Ін-ту психол. ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, З. Г. Кісарчук.— К.: Міленіум, 2005. – Вип. 3. – 244 с.
3. Основи психологічного консультування (лекційний курс) / Якимчук Б.А., Якимчук І.П. Умань, 2013. - 204 с.
4. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навчальний посібник для вищ.навч.зак. – К.: Освіта, 1998.–255 с.
5. Помиткіна Л.В. Психологічні засоби корекції внутрішньо особистісних дисгармоній старшокласників / 258 Вісник Черкаського університету. – Випуск 45. – Черкаси. – 2003. – С.66-70.